

Wij waarderen het dat u met belangstelling kennis hebt genomen van een aantal noties over het complexe onderwerp Toekomst van het openbaar bestuur. In reactie op uw vragen merken wij het volgende op.

Democratische legitimatie. In onze brief aan de minister van BZK hebben we - mede op basis van de uitkomsten van de gesprekken van de deelsessies met een aantal bestuurders van gemeenten en waterschappen - een aantal ervaringen gedeeld en suggesties gedaan voor een duurzame toekomst van het binnenlands bestuur in het belang van de samenleving en de inwoners. Deze ervaringen en suggesties over de democratische legitimatie zijn voor ons college heel herkenbaar, maar vormen ook onderdeel van een leerproces dat we met elkaar gaandeweg doorlopen met soms wisselende beelden.

We hechten er aan om daarover met elkaar (Staten en GS) in gesprek te zijn, maar ook met onze samenwerkingspartners. Bij dit onderwerp is in onze brief ook het 'Programma Sterk Utrechts bestuur' benoemd om de onderlinge samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie (intern en extern) te verbeteren. In september 2020 bent u geïnformeerd over de opzet en inhoud van dit programma. Het Statenvoorstel Sterk Utrechts bestuur wordt dit voorjaar ter bespreking en besluitvorming aan uw Staten voorgelegd. Wij zullen uw Staten ook betrekken bij het vervolg en de uitwerking van dit programma omdat we de onderlinge samenwerking willen blijven verbeteren.

Tenslotte merken wij in dit verband op dat het presidium van Provinciale Staten het initiatief heeft genomen om op korte termijn met ons college te spreken hoe de Staten beter in positie kan worden gebracht met betrekking tot majeure vraagstukken en opgaven. Daarbij gaat het over wie heeft welke rol in het proces en wat is nodig om dat beter te kunnen uitvoeren. Wij willen het gesprek daarover gaarne aangaan.

Energietransitie. Bij goede voorbeelden van werkwijzen met betrekking tot energietransitie gaat het bijvoorbeeld om de volgende activiteiten :

- We hebben een aanpak inclusieve energietransitie ontwikkeld op basis van een onderzoek naar mogelijkheden om verduurzaming betaalbaar te maken voor iedereen. Voor de periode 2021-2024 hebben we € 8,9 miljoen beschikbaar.
- We verlenen VvE's ondersteuning in hun verduurzamingsopgave, we doen hetzelfde voor gemeentes in hun warmtetransitiesvisies.
- We werken aan de uitbreiding van de advies-, toezicht- en handhavingsactiviteiten door de provincie en gemeentes. Dat doen we met het doel om bedrijven te stimuleren om maatregelen te nemen om energie te besparen en hernieuwbare opwekking te realiseren (denk aan zonnepanelen op bedrijfsdaken).
- We leveren maatschappelijke organisaties ondersteuning bij verduurzaming en besparing in bedrijfsvoering en vastgoed. Na een succesvolle pilot in de zorg in 2019, hebben we de aanpak voor de zorg verder opgeschaald. Daarnaast onderzoeken we welke andere maatschappelijke organisaties in onderwijs, cultuur, recreatie en sport, met een soortgelijke aanpak geholpen zijn.
- We werken met de netbeheerders, gemeentes en ondernemers aan een vervolg op het initiatief New Grid on the Block, om barrières in de capaciteiten van elektriciteitsnetten en netaansluitingen tijdig te signaleren en op te lossen.
- Met inhoudelijke en financiële ondersteuning uit het programma Energietransitie is het Projectenbureau Energie van Utrecht opgericht. Hier wordt ondersteuning geleverd aan lokale energiecoöperaties. Zo krijgen ze toegang tot kennis en geld om 50% lokaal eigenaarschap van duurzame opwekking mogelijk te maken.

Dit zijn wat ons betreft goede voorbeelden die ook door betrokken partners worden gewaardeerd. Recent heeft u een memo Stand van zaken Energietransitie ontvangen waarin u uitgebreider bent geïnformeerd over deze onderwerpen.

Als BZK bij ons komt informeren over goede voorbeelden van werkwijzen met betrekking tot de energietransitie, dan zullen we deze voorbeelden benoemen en toelichten. Een erratum op onze brief vinden we dan ook niet noodzakelijk.

Kerntaken/Uitvoeringskracht. In de “Thorbecke-brief” van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) wordt aangegeven dat de lijn “je gaat er over of niet” (kerntaken) soepeler wordt gehanteerd, omdat de maatschappelijke opgaven leidend zijn en alle overheden een rol hebben in het oppakken daarvan. De provincies maken vanzelfsprekend ook gebruik van hun expertise op het fysieke domein van de kerntaken. Voor een maximaal resultaat op het behalen van de doelen van de maatschappelijke opgaven moeten overheden samenwerken en afstemmen met elkaar. Samen werken aan maatschappelijke opgaven vanuit de één-overheid-gedachte. Dit betreft niet een structuur, maar een vorm van samenwerking. Verschil blijft behouden, maar wordt dienstbaar gemaakt aan de opgave.

Aan die vorm moeten Rijk, provincies en gemeenten nog verder werken met het besef dat de gedecentraliseerde eenheidsstaat bestaat uit drie gelijkwaardige bestuurslagen die een organisch geheel zijn, waarbij dat “geheel” meer is dan de som der delen, omdat die delen elkaar moeten voeden en versterken.

We moeten blijven “doorontwikkelen”, passend bij wat de samenleving en deze tijd vraagt van de provincies. De provincie is niet alleen middenbestuur in de zin van het binnenlands bestuur, maar is ook maatschappelijke spil en partner. De samenleving is kritisch en verwacht dat alle overheden actief bezig zijn met het oplossen van de maatschappelijke problemen waar Nederland de komende jaren voor staat. Die opgaven en problemen hangen vaak met elkaar samen en raken de directe leefomgeving en omgevingskwaliteit van de inwoners.

Tegen deze achtergrond is het dan ook niet onlogisch en voorstelbaar dat de provincie in het kader van een gezonde leefomgeving actieve aandacht heeft voor een sociale agenda en sport in de openbare ruimte. Overigens is deze ontwikkeling niet helemaal nieuw maar in lijn met onze ambities zoals verwoord in het coalitieakkoord ‘Nieuwe energie voor Utrecht’.

Alle reacties van gemeenten, waterschappen, provincies en andere belangstellenden op de brief Toekomst van het openbaar bestuur worden door BZK gebundeld en aan het nieuwe kabinet aangeboden. Het nieuwe kabinet zal voor dit belangrijke onderwerp een proces inrichten en met de betrokken overheidspartners het gesprek aangaan hoe de verschillende onderdelen beter kunnen worden vormgegeven. Het is dus afwachten welke ruimte we als decentrale overheden krijgen om met het nieuwe kabinet c.q. BZK dat proces te gaan inrichten. Voor wat betreft de rol van de Staten in samenwerkingsprocessen, zoals hiervoor opgemerkt, wachten wij het gesprek daarover met het presidium af.